

Список використаних джерел

1. Декларація про державний суверенітет України // Відом. Верховної Ради УРСР. – 1990. – № 31. – Ст. 429.
2. Кремень В. Г. Україна: альтернативи поступу (критика історичного досвіду) : монографія / В. Г. Кремень, В. М. Ткаченко. – К. : ARC-UKRAINE, 1996. – 793 с.
3. Сergygin S. Впровадження міжнародного досвіду владно-партійної взаємодії як напрям удосконалення державного управління в Україні / С.Сergygin, В. Баштанник. – Вісн. УАДУ. – 2002. – № 2. – С. 40–48.

Леся ТИХОНЧУК

*к. держ. упр., доцент кафедри
міжнародних економічних відносин
Національного університету
водного господарства та природокористування*

МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ КОРПОРАЦІЙ: ПРАВОВІ ІНСТРУМЕНТИ ВІТЧИЗНЯНОГО ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Актуальність теми полягає в тому, що умовах глобалізації найбільші міжнародні компанії, що володіють філіями і дочірніми підприємствами в десятках країн, із багатьма тисячами співробітників різних національностей, стають основною господарською одиницею приймаючих країн. Таким чином, значний інтерес та практичну цінність несе визначення змісту державного регулювання діяльності міжнародних корпорацій, на основі аналізу інструментів державної підтримки зовнішньоекономічної діяльності компаній.

Ріст масштабів зовнішньоекономічних зв'язків між суб'єктами господарювання супроводжується ускладненням форм монополістичного контролю над найважливішими сферами національної економіки і поглибленням впливу іноземного капіталу на характер соціально-економічного розвитку країни. В зв'язку з цим перед більшістю країн, особливо тими, що розвиваються постає проблема принципового визначення свого ставлення до діяльності іноземних компаній. В сучасних умовах прагнення міжнародних корпорацій до отримання максимальних прибутків без урахування нагальних потреб приймаючих країн обмежуються прогидією з боку національних вимог державних органів. Однак не всі країни рішуче відстоюють національний суверенітет, намагаються встановити з іноземними корпораціями відносини рівноправного партнерства пов'язуючи діяльність міжнародних компаній з цілями соціально-економічного розвитку держави.

Вагомий внесок у дослідження умов здійснення міжнародної економічної діяльності корпорацій, і перспектив їх розвитку зробили такі

вчені як Рогач О., Шниркова О. Білошапка В., Киреев Л., Дахно І., Бовтрук Ю., Філіпенко А., Рокоча В., Плотніков О., Новицький В., Якубовський С., Козак Ю., Савчук О., Нікітіна М. та інші. Незважаючи на наявність значного наукового доробку з цієї проблематики, на нашу думку, необхідно детальніше дослідити необхідність правових інструментів державного регулювання та підтримки міжнародної економічної діяльності корпорацій.

Право власності та державне регулювання діяльності міжнародних компаній є основними складовими політики, яка спрямована на створення вітчизняного виробничого потенціалу підприємствами, збільшення інвестиційної привабливості держави для залучення іноземних інвестицій, концентрації стратегічних ресурсів у національній власності, захисту галузей економіки, які є визначальними для країни. В сучасних умовах на міжнародних ринках капіталу можна спостерігати ситуацію, коли право власності та контроль надзвичайно розмиті, тобто філії міжнародних корпорацій належать прямим або непрямим акціонерам, розподілені в середньому в трьох юрисдикціях. Відповідно досить складно визначити походження інвестора, оскільки чим більші масштаби діяльності корпорації, тим більшою є її складність внутрішньої структури. Так, 100 найбільших міжнародних корпорацій світу в індексі ЮНКТАД мають в середньому більше 500 філій. Кожна структурна одиниця представлена в більш, ніж 50 країнах світу. Такі корпорації мають 7 ієрархічних рівнів власності (тобто приналежність філії міжнародної корпорації потенційно може перетинати кордони шести країн), 20 холдингових компаній, які володіють філіями в різних країнах, і 70 суб'єктів господарювання в офшорних інвестиційних зонах. Таким чином, розмивання національності інвестора зробило застосування державних норм і правил щодо іноземної приналежності компанії більш складним завданням.

На сьогоднішній день у міжнародних світо-господарських процесах спостерігається уповільнення транскордонних злиттів в країнах, що розвиваються. Для країн з розвинутою економікою причинами домінування в транскордонних злиттях є існування потужної організаційної бази цих процесів. Це можна пояснити на прикладі Німеччини. В рамках національної системи державного регулювання діяльності корпорацій в Німеччині слід виділити три опори зовнішньоекономічної діяльності господарюючих суб'єктів: зарубіжні установи МЗС, федеральне агентство «Germany Trade and Invest», зовнішньоторговельні палати. Дана концепція «трьох опор» («Drei-Säulen-Konzept der Deutschen Außenwirtschaft») має глибокі історичні корені, оскільки була офіційно запропонована ще в 1971 р урядом Німеччини. З того часу, безумовно, вона зазнавала трансформації, адаптуючись до світової кон'юнктури і світогосподарських реалій, однак саме її ядро протягом більше 40 років в цілому залишалось незмінним. Зарубіжні установи МЗС Німеччини

(Auslandsvertretungen), тобто дипломатичні та консульські представництва (AA: Auswärtiges Amt), в рамках існуючої системи державного регулювання відносяться до вищих адміністративних органів федерального рівня (oberste Bundesbehörden). Відповідно до їхніх статутних положень, поряд з роботою в політичній площині («класичної дипломатії»), також входить захист економічних інтересів німецьких підприємств в приймаючих країнах. Дипломатична місія Німеччини, яка представлена 220 діючими в даний час посольствами і генеральними консульствами, сформульована як інструмент стимулювання і забезпечення економічних інтересів Німеччини, при сприятливій справедливій і тривалій світовій кооперації в сфері економіки. Відповідно країни, що розвиваються не мають таких розгалужених структур підтримки національної економіки.

Державні процеси в цих країнах не сприяють розбудові ефективної системи державного регулювання діяльності міжнародних корпорацій. Проте, в умовах світової тенденції обмеження діяльності міжнародних корпорацій національними економіками за допомогою тарифного та нетарифного регулювання це має виключне значення.

Економічно розвинуті країни за допомогою нарощення обсягів прямих іноземних інвестицій досягають небачених масштабів впливу на приймаючі країни. Все це можливо за рахунок реалізації національних реформ щодо створення системи державного регулювання діяльності міжнародних корпорацій. Так, наприклад, значні реформи організації французької дипломатичної служби, дали змогу за останні три роки збільшити активи своїх корпорацій за даними ЮНКТАД на 6 %. По-перше, в структурі МЗС Франції було створено Агентство з питань діяльності французьких компаній і світової економіки, яке почало роботу з 2013 р. і включає три напрями: державна підтримка підприємств, державна підтримка стратегічних галузей економіки і діяльність пов'язана із міжнародними економічними відносинами. По-друге, з'явилася посада представник регіону, в завдання якого входить представлення економічних інтересів французьких субнаціональних регіонів за кордоном. Мета діяльності таких дипломатичних співробітників полягає в зміцненні зв'язків та інтенсифікації взаємодії між центральним апаратом і мережею диппредставництв, з одного боку, і регіональними радами, з іншого боку. Передбачається, що інститут представників регіонів може стати додатковою точкою опори для розвитку зовнішньоекономічного та інвестиційного потенціалу своїх підшефних територій, за рахунок знань про специфіку регіону (галузєва структура, можливості експорту і т.д.)

Слід підкреслити, що державне регулювання міжнародної економічної діяльності корпорацій визначається як сукупність інструментів впливу на обсяги торгівлі та інвестицій, державні та приватні комунікації з метою збільшення мобільності найманих працівників, руху

товарів, послуг, інформації, а також капіталу через національні та регіональні ринки. Створення такої системи може залежати від відносин між приватними комерційними структурами і організаціями та вітчизняними і міжнародними державними інститутами. Крім того, налагодження державної системи регулювання діяльності міжнародних корпорацій повинна передбачати питання вирішення причин міжнародних конфліктів між корпораціями та урядами країн. Такі конфлікти виникають внаслідок існування відмінностей між країнами і організаціями в сфері трудових стандартів, питання охорони здоров'я та безпеки, а також політики в галузі конкуренції. Всі ці елементи спочатку закладені в формальному визначенні і є проявами глобалізації світо-господарських відносин.

Отже, питання визначення ефективності тих чи інших інструментів державного регулювання діяльності міжнародних корпорацій мають ґрунтовно фрагментарний характер. Серед інструментів державного регулювання діяльності міжнародних корпорацій зараз досить популярними є наступні. По-перше, як вже зазначалося це розвиток ділових і урядових контактів з закордонними філіями та представництвами з метою залучення інвестицій та збільшення присутності іноземної корпорації в приймаючих країнах. По-друге, це державні представництва при МЗС, які виступають на захисті інтересів національних компаній. По-третє, це впровадження законодавчих норм та міжнародних стандартів сумлінної ділової практики. По-четверте, участь у міжнародних організаціях. По-п'яте, закріплення гарантій придбання державними монополіями зарубіжних компаній. Сукупність інструментів державного регулювання діяльності міжнародних корпорацій є досить широким.

Список використаних джерел

1. Factors shaping the future of world trade (2013). – Режим доступу: https://www.wto.org/english/res_e/publications_e/wtr13_e.htm
2. Statisticians from Asia-Pacific least developed countries trained in measuring the information economy. – Режим доступу: <http://unctad.org/en/>
3. Trade and Development Report 2014 (Overview) (UNCTAD/TDR/2014 (Overview)) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://unctad.org/en/pages/PublicationWebflyer.aspx?publicationid=981>
4. Trade and Development Report, 2015 – Making the international financial architecture work for development (UNCTAD/TDR/2015) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://unctad.org/en/pages/PublicationWebflyer.aspx?publicationid=1358>
5. UNCTAD. Foreign direct investment flows and stock [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://unctadstat.unctad.org/wds/ReportFolders/reportFolders.aspx>